

Alliansfrihet och Nato: 200 år utanför – och steget in 2024

Berättelse

En lång linje utanför allianserna

I ungefär 200 år hade Sverige en särskild plats i världen. Landet var militärt alliansfritt. Det betyder att Sverige inte gick med i någon militär allians, alltså ingen grupp av länder som lovar att försvara varandra om något av dem blir angripet. I stället stod Sverige utanför sådana grupper. Denna linje hade gällt ungefär sedan början av 1800-talet. En uppgift som ofta lyfts fram är att Sverige inte har deltagit i något krig sedan år 1814.

Två ord som inte betyder samma sak

Det är lätt att blanda ihop orden “alliansfrihet” och “neutralitet”, men de betyder inte exakt samma sak. Att vara alliansfri betyder att man inte är med i någon militär allians. Att vara neutral betyder att man inte tar någon sida i en konflikt eller ett krig. Under 1900-talet beskrev Sverige ofta sin linje som “alliansfri i fred, syftande till neutralitet i krig”. Men den exakta formuleringen har varierat över tid, så man ska vara försiktig och inte påstå att orden alltid har betytt precis samma sak. Det förekommer också i medier att Sveriges långa fredsperiod kallas ett slags “världsrekord”. Det är dock något som sägs i medier, inte en officiell statistik, så det bör man ta med försiktighet.

Ett krig som förändrade läget

Mycket förändrades år 2022. I februari det året startade Ryssland en fullskalig invasion av grannlandet Ukraina. Säkerhetsläget i hela Europa blev ett annat, och frågan om Sveriges alliansfrihet kom i ett nytt ljus. Sveriges regering började se annorlunda på saken. Den 16 maj 2022 beslutade regeringen att Sverige skulle ansöka om medlemskap i försvarsalliansen Nato. Två dagar senare, den 18 maj 2022, lämnades ansökan in.

Vägen in i Nato, steg för steg

Att gå med i Nato sker inte på en dag, utan i flera steg. Först måste landets egna folkvalda säga ja. Den 22 mars 2023 godkände Sveriges riksdag att Sverige skulle ansluta sig till det nordatlantiska fördraget, som är Natos grundavtal. Men det räcker inte med ett lands eget beslut. Alla länder som redan är medlemmar i Nato måste också säga ja innan ett nytt land får komma med. Det landet som godkände Sverige sist var Ungern, och först då kunde processen slutföras. Den 7 mars 2024 blev Sverige medlem i Nato, som land nummer 32. Sveriges grannland Finland hade gått med lite tidigare, i april 2023. Båda länderna ansökte efter invasionen av Ukraina.

Vad medlemskapet innebär

En av de viktigaste delarna i Nato är det som kallas artikel 5. Den handlar om kollektivt försvar. Tanken är att ett väpnat angrepp mot ett medlemsland ska ses som ett angrepp mot alla, och då ska länderna hjälpa varandra. På så sätt står medlemsländerna inte ensamma.

Frågan om Nato och medlemskapet är politiskt omdiskuterad. Det betyder att människor och partier kan tycka olika om beslutet. Den här texten tar inte ställning till om det var rätt eller fel att gå med, utan håller sig till datum, lagar och officiella beslut. Om du vill veta mer om vad medlemskapet betyder för dig som bor i Sverige finns saklig information hos regeringen och hos myndigheten Krisinformation.se.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
militär allians	en grupp länder som lovar att försvara varandra
alliansfri	inte med i någon militär allians; står utanför
neutralitet	att inte ta någon sida i en konflikt eller ett krig
utrikespolitik	hur ett land sköter sina relationer med andra länder
invasion	när ett lands armé går in i ett annat land med våld
fullskalig	i full storlek; så stor som den kan bli
ansöka	att be om något hos en myndighet, t.ex. om att få bli medlem
folkvald	en person som folket har röstat fram, t.ex. i riksdagen
ansluta sig	att gå med i något, t.ex. en allians
fördrag	ett viktigt avtal mellan länder
godkänna	att säga ja till något
kollektivt försvar	när flera länder försvarar varandra tillsammans
omdiskuterad	något som människor tycker olika om

Läsförståelsefrågor

1. Vad betyder det att Sverige länge var “militärt alliansfritt”?
 1. Att Sverige hade världens största armé.
 2. Att Sverige inte var med i någon militär allians.
 3. Att Sverige var med i Nato hela tiden.
2. Vad är skillnaden mellan “alliansfrihet” och “neutralitet” enligt texten?
 1. Det finns ingen skillnad, orden betyder exakt samma sak.
 2. Alliansfri betyder att man inte är med i en militär allians, och neutral betyder att man inte tar någon sida i ett krig.
 3. Båda orden betyder att man alltid är med i ett krig.
3. Vilken händelse fick Sveriges regering att se annorlunda på alliansfriheten?
 1. Att Finland blev ett rikare land.
 2. Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina år 2022.
 3. Ett val i Sverige år 1814.
4. Vad betyder ordet “ansöka” i texten?
 1. Att säga nej till något.
 2. Att be om något hos en myndighet, till exempel om att få bli medlem.
 3. Att lämna en allians.
5. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Sverige har inte deltagit i krig sedan år 1814.
 2. Alla länder som redan är med i Nato måste godkänna ett nytt land.
 3. Sverige är det land i Nato som har flest soldater.
6. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Ungern var det land som godkände Sverige sist.
 2. Finland gick med i Nato lite tidigare än Sverige.
 3. Texten säger tydligt att beslutet att gå med var ett bra beslut.
7. Beskriv med egna ord, steg för steg, hur Sverige gick från att ansöka till att bli medlem i Nato.
8. Texten skriver att Sveriges långa fredsperiod ibland kallas ett “världsrekord”, men säger att man bör ta det med försiktighet. Varför skriver texten så, tror du?
9. Förklara med egna ord vad artikel 5 handlar om.
10. Texten säger att frågan om Nato är “politiskt omdiskuterad” och tar inte ställning till om beslutet var bra eller dåligt. Varför kan det vara klokt att skriva neutralt om ett sådant ämne?

11. Varför räckte det inte med att Sveriges egen riksdag sa ja för att Sverige skulle bli medlem? Svara med stöd i texten.
12. Texten skiljer noga på vad som är säkra fakta (datum och beslut) och vad som är mer osäkert (till exempel det exakta startåret för alliansfriheten). Varför är det viktigt att hålla isär de två sakerna?

Facit

1. 1. Att Sverige inte var med i någon militär allians.
2. 1. Alliansfri betyder att man inte är med i en militär allians, och neutral betyder att man inte tar någon sida i ett krig.
3. 1. Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina år 2022.
4. 1. Att be om något hos en myndighet, till exempel om att få bli medlem.
5. 1. ja b) ja c) det står inte i texten (texten säger att Sverige är land nummer 32, inget om antal soldater)
6. 1. ja b) ja c) nej (texten säger att frågan är politiskt omdiskuterad och tar inte ställning)
7. Exempel på svar: Först beslutade regeringen att ansöka och lämnade in ansökan i maj 2022. Sedan godkände Sveriges riksdag anslutningen i mars 2023. Därefter måste alla Natoländer säga ja; Ungern var sist. När det var klart blev Sverige medlem den 7 mars 2024.
8. Exempel på svar: Texten vill vara försiktig och ärlig. Att fredspanen kallas "världsrekord" är något som sägs i medier, inte en officiell statistik, så texten påstår det inte som ett säkert faktum.
9. Exempel på svar: Artikel 5 handlar om kollektivt försvar. Den betyder att om ett medlemsland blir angripet, ses det som ett angrepp på alla, och då ska länderna hjälpa varandra.
10. Exempel på svar: Eftersom människor och partier tycker olika om frågan, är det klokt att hålla sig till fakta och inte ta parti. Då blir texten saklig och rättvis och försöker inte styra läsarens åsikt.
11. Exempel på svar: För att gå med i Nato måste även alla länder som redan är medlemmar säga ja. Sveriges eget ja räckte alltså inte, utan de andra länderna, sist Ungern, behövde också godkänna det.
12. Exempel på svar: Det är viktigt för att läsaren ska veta vad man kan lita på som säkert och vad som är mer osäkert. Då blir texten ärlig och man sprider inte osäkra uppgifter som om de vore bevisade fakta.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Den rikaste texten om ett känsligt och aktuellt ämne: Sveriges väg från ungefär 200 års militär alliansfrihet till Nato-medlemskap 2024. Tema: grannländer och omvärld. Texten är medvetet neutral och håller sig till datum, lagar och officiella beslut; den skiljer tydligt på säkra fakta (beslutsdatum, artikel 5, land nummer 32) och osäkra eller omdiskuterade uppgifter (exakt startår för alliansfriheten, "världsrekord", skillnaden mellan alliansfrihet och neutralitet). Lyft gärna detta som ett exempel på källkritik och sakligt skrivande. Flera frågor (8, 10, 11, 12) kräver inferens och att eleven väger samman olika delar av texten. Eftersom ämnet kan engagera och beröra: påminn om att hålla diskussionen respektfull och faktabaserad, och låt eleverna jämföra med säkerhetssamarbete och allianser i sina egna länder och regioner.

Diskussionsfrågor

- Är ditt hemland med i någon allians eller internationell organisation? Vad heter den, och vad är tanken med den?
- Texten skiljer noga på säkra fakta och mer osäkra uppgifter. Varför är det viktigt att kunna se den skillnaden, både i skolan och i nyheter?
- I Nato bygger artikel 5 på tanken att länder ska hjälpa varandra. Finns det exempel på att länder i din region hjälper varandra på liknande sätt?
- Texten är skriven neutralt och tar inte ställning för eller emot medlemskapet. Tycker du att det är lätt eller svårt att skriva neutralt om sådant man kanske har en åsikt om? Varför?
- **Skriv (6–8 meningar):** Skriv en kort, saklig text om ditt hemlands läge i världen. Beskriv var landet ligger, vilka grannländer det har och om landet samarbetar med andra länder kring försvar eller säkerhet. Försök hålla texten neutral, med fakta i stället för åsikter.

Källor och faktagranskning

- Regeringen: Sverige är medlem i Nato (pressmeddelande 2024-03-07) – <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/03/sverige-ar-medlem-i-nato/>
- Sveriges riksdag: Sveriges medlemskap i Nato (betänkande 2022/23:UU16, beslut 22 mars 2023) – https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/sveriges-medlemskap-i-nato_ha01uu16/html/
- Regeringen: Sverige i Nato – <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/sverige-i-nato/>
- Krisinformation.se: Sverige i Nato – <https://www.krisinformation.se/forbered-dig/hojd-beredskap-och-krig/sverige-i-nato/>

Faktagranskad mot ovanstående källor i juni 2026. Nyckelfakta: Sverige blev medlem i försvarsalliansen Nato den 7 mars 2024 och är Natos 32:a medlemsland (regeringen.se). Innan dess var Sverige militärt alliansfritt, det vill säga landet ingick inte i någon militär allians; den linjen hade gällt mycket länge, ungefär sedan början av 1800-talet. Sverige har inte deltagit i krig sedan 1814. Regeringen beslutade den 16 maj 2022 att ansöka om medlemskap, och ansökan lämnades in den 18 maj 2022, efter Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina i februari 2022. Riksdagen godkände anslutningen till det nordatlantiska fördraget den 22 mars 2023 (riksdagen.se). Alla Natos medlemsländer måste säga ja innan ett nytt land kan gå med; Ungern var sist att godkänna Sverige, vilket gjorde att processen kunde slutföras i mars 2024. Grannlandet Finland gick med tidigare, i april 2023. En central del av Nato är artikel 5: ett väpnat angrepp mot ett medlemsland ses som ett angrepp mot alla (kollektivt försvar). OSÄKERHETER/MYTER, markeras försiktigt i texterna: Begreppen "neutralitet" och "alliansfrihet" betyder inte exakt samma sak; Sverige beskrev sig under 1900-talet ofta som "alliansfritt i fred, syftande till neutralitet i krig", men formuleringen har varierat över tid och beskrivs därför försiktigt. Det exakta startåret för alliansfriheten anges olika (ofta 1814 eller tidigt 1800-tal beroende på hur man räknar); texterna skriver "omkring 200 år" eller "sedan början av 1800-talet" i stället för ett exakt årtal. Påståendet att Sveriges långa fredsperiod skulle vara ett "världsrekord" förekommer i medier men attribueras och presenteras inte som officiell statistik. Frågan om Nato och

medlemskap är politiskt omdiskuterad; texterna håller sig till datum, lagar och officiella beslut och undviker värderande omdömen om beslutet var bra eller dåligt.

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-25.